

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ**

*Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի խորհրդի
28.02.23 թ. թիվ 18Ա որոշմամբ*

**ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(2022 թ. 1-ին եռ. - 2022 թ. 4-րդ եռ.)**

2022 թվականի 1-ին եռամսյակից 4-րդ եռամսյակն ընկած մեկ տարվա ժամանակահատվածում ՀՀ-ում պահպանվել է բարձր գնաճային միջավայրը: Վերջինս մեծապես պայմանավորվել է փետրվարի վերջից ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման, Ռուսաստանի դեմ կիրառված տարբեր պատժամիջոցների և դրանցից ածանցված մեծ անորոշությունների ազդեցությամբ: Դրանք, համավարակի ազդեցություններից հետո, կրկին հանգեցրել են արժեզրեզմանների էական խաթարումների, ինչը միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում արտահայտվել է էներգակիրների և պարենային ապրանքների գների կտրուկ աճով, որն էլ ներմուծվող մի շարք ապրանքների միջոցով փոխանցվել է ՀՀ ներքին գներին: Բարձր գնաճի պահպանմանը նպաստել է նաև ռուս-ուկրաինական հակամարտության հետևանքով Հայաստան միջազգային այցելուների և ֆինանսական միջոցների մեծաքանակ ներհոսքի արդյունքում հափկապես ծառայությունների ոլորտում ձևավորված համախառն բարձր պահանջարկը: Միաժամանակ, ֆինանսական մեծ ներհոսքի ազդեցությամբ տարվա ընթացքում ՀՀ արժույթային շուկայում դիտվել է դրամի շարունակական արժևորում՝ որոշակիորեն զսպելով գնաճային դրսևորումները:

Ելնելով ստեղծված իրավիճակից և առաջնորդվելով ապագային միտված քաղաքականության իրականացման սկզբունքով՝ ԿԲ-ն հաշվետու ժամանակահատվածում շարունակել է վարել դրամավարկային պայմանները խստացնելու քաղաքականություն՝ բարձրացնելով քաղաքականության տոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 3.0 տոկոսային կետով, որից միայն 1.25 տոկոսային կետով՝ 2022 թ. մարտին՝ արձագանքելով փետրվարի վերջից մեծ անորոշության պարագայում գնահատվող միջնաժամկետ բարձր գնաճային միջավայրին: Հաշվետու ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճը 2022 թ. մարտից զգալիորեն ավելացել է՝ երկրորդ եռամսյակի վերջին հասնելով 10.3%-ի, այնուհետև, իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում, աստիճանաբար նվազել է և տարեվերջին կազմել 8.3%: Գնահատվում է, որ իրականացվող հետևողական դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությամբ 2023 թվականի երկրորդ կեսից գնաճի տեմպն աստիճանաբար կթուլանա և կկայունանա նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

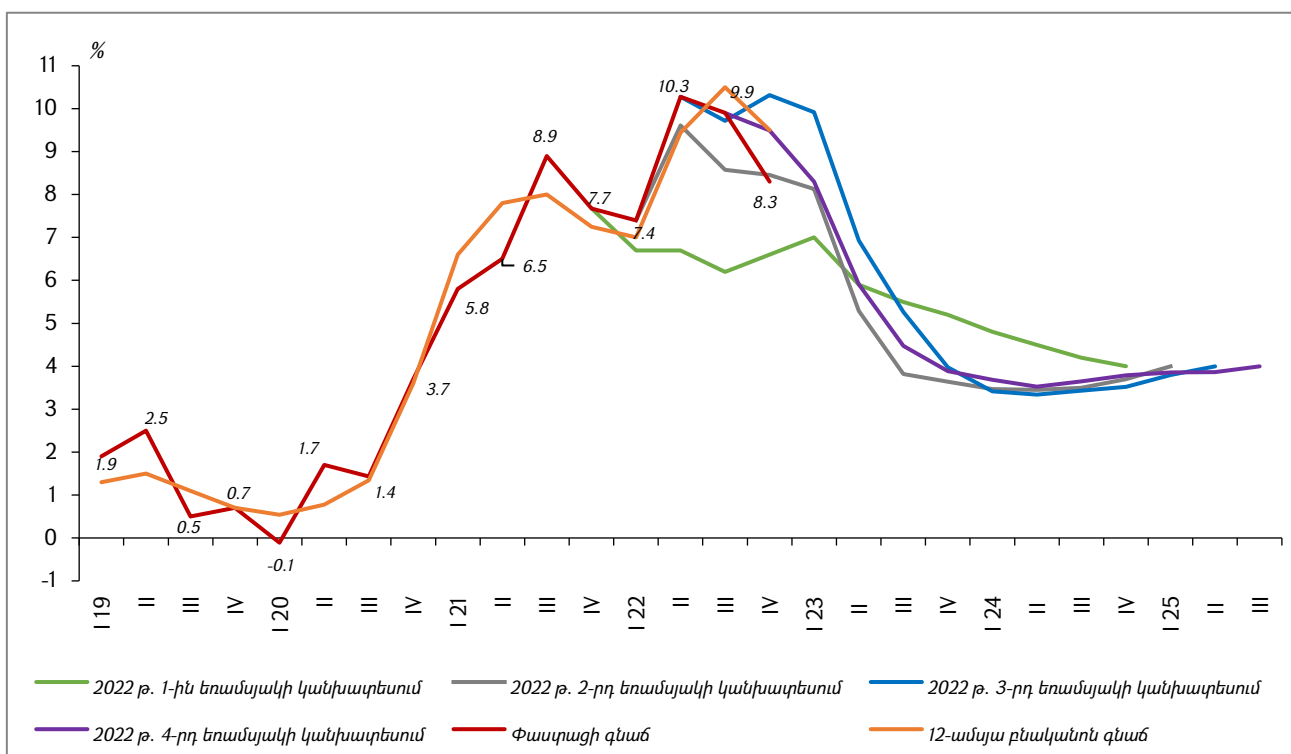
1. ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

2022 թ. 1-ին եռամսյակի ծրագրում ներկայացված սցենարի հիմնական դատողությունների համաձայն՝ առաջիկա մեկ տարվա ժամանակահատվածում գնաճային միջավայրը պահպանվելու էր բարձր՝ պայմանավորված ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման հետևանքով արտաքին շուկաներից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններով և միջազգային այցելուների ու ֆինանսական միջոցների գնահատվող ներհոսքի պայմաններում ՀՀ տնտեսությունում ձևավորվող բարձր պահանջարկով: Կանխատեսվում էր, որ միջնաժամկետում, իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության խստացումների և սպասվող մակրոտնտեսական զարգացումների ներքո, 12-ամսյա գնաճն աստիճանաբար կնվազեր և կկայունանար նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

Հատկանշական է, որ հաշվետու ժամանակահատվածի սկզբում՝ մինչև 2022 թ. մարտ, 12-ամսյա գնաճն աստիճանաբար նվազում էր և փետրվարին կազմել է 6.5%՝ պայմանավորված նախորդ շրջանում ՀՀ ԿԲ առաջանցիկ դրամավարկային արձագանքմամբ, այն պայմաններում, երբ ամբողջ աշխարհում գնաճային միտումներն ավելացման ուղղությամբ էին: Փետրվարի վերջից, սակայն, պայմանավորված աշխարհաքաղաքական զարգացումներով, դիտվել է գնաճային միջավայրի զգալի ընդլայնում և գնաճի՝ սպասվող մակարդակի նկատմամբ էական գերազանցում: Այդ պատճառով հաջորդ եռամսյակներում գնաճի նախանշվող ուղեգիծը կարճաժամկետ հատվածի համար ճշգրտվել է դեպի վերև:

Գրաֆիկ 1

Դիտարկվող ժամանակահատվածի սկզբին 12-ամսյա գնաճը, նախանշված ուղուն համահունչ, նվազել է, իսկ 2022 թ. մարտից կտրուկ աճել է, ինչից ելնելով, հետագա եռամսյակների կարճաժամկետ կանխատեսումը վերանայվել է վերևի ուղղությամբ

Այսպես՝ 2022 թ. ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրը և հատկապես գնաճային զարգացումները մեծապես կրել են փետրվարի վերջից սրված ռուս-ուկրաինական հակամարտության, Ռուսաստանի տնտեսության նկատմամբ կիրառված տարբեր պատժամիջոցների և դրանցից ածանցված աննախադեպ մեծ անորոշությունների ազդեցությունները: Դրանք արտահայտվել են ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրների տնտեսական աճի տեմպերի զգալի դանդաղմամբ, ինչպես նաև արժեզրեթանների խաթարումների հետևանքով էներգակիրների և պարենային ապրանքների միջազգային շուկաներում արձանագրված բարձր գնաճով: Նման զարգացումները կարճաժամկետ հատվածում իրենց բացասական ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա փոխանցել են հիմնականում տնտեսական ակտիվության որոշակի թուլացման, իսկ ՀՀ ապրանքահումքային շուկայի վրա՝ ներմուծվող առանձին ապրանքների բարձր գների ձևավորման միջոցով: Միևնույն ժամանակ, ռուս-ուկրաինական հակամարտության հետևանքով կարճաժամկետ հատվածում դիտվել է նաև երկրի ռիսկ-հավելվածարի և ՀՀ ֆինանսական շուկայի տատանողականության զգալի ավելացում, ինչը ևս նպաստել է գնաճային սպասումների և գնաճային ռիսկերի որոշակի աճին: 2022 թ. երկրորդ եռամսյակից արդեն, պայմանավորված Հայաստան միջազգային այցելուների և զբոսաշրջիկների, ինչպես նաև դրամական փոխանցումների մեծածավալ ներհոսքով, դիտվել է տնտեսական ակտիվության աճի տեմպերի զգալի արագացում: Այդպիսով՝ բարձր տնտեսական աճին գերակշռող նպաստում են ունեցել ներքին ծառայությունների նկատմամբ արտաքին պահանջարկի գործոնները: Դրական զարգացումներ են դիտվել նաև արտահանման ոլորտում, հատկապես՝ SS և մշակող արդյունաբերության ճյուղերում: Շարունակաբար աճող պահանջարկը նպաստել է նաև ընդհանուր գնաճային միջավայրի ընդլայնմանը և բարձր գնաճային սպասումների պահպանմանը: Երկրորդ կիսամյակում, պայմանավորված ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրների ԿԲ-ների վարած զսպողական դրամավարկային քաղաքականության պարագայում էներգակիրների և պարենամթերքի գների նվազմամբ, ինչպես նաև արժեզրեթանների խաթարումների աստիճանաբար վերացմամբ, նկատվել է արտաքին հատվածից գնաճային ազդեցության որոշակի թուլացում, արդյունքում՝ ՀՀ ընդհանուր գնաճային միջավայրի մեղմում, սակայն ՀՀ-ում պահպանվող բարձր պահանջարկը շարունակել է զգալիորեն նպաստել աշխատավարձերի և առանձին ապրանքների ու ծառայությունների գների աճին: 2022 թ. ընթացքում, միջազգային այցելուների կողմից ներկայացված մեծ պահանջարկի և արտերկրից ֆինանսական փոխանցումների զգալի ներհոսքի ազդեցությամբ, ՀՀ արժույթային շուկայում դիտվել է դրամի էական արժևորում՝ նպաստելով վերոնշյալ գնաճային գործոնների որոշակի մեղմմանը:

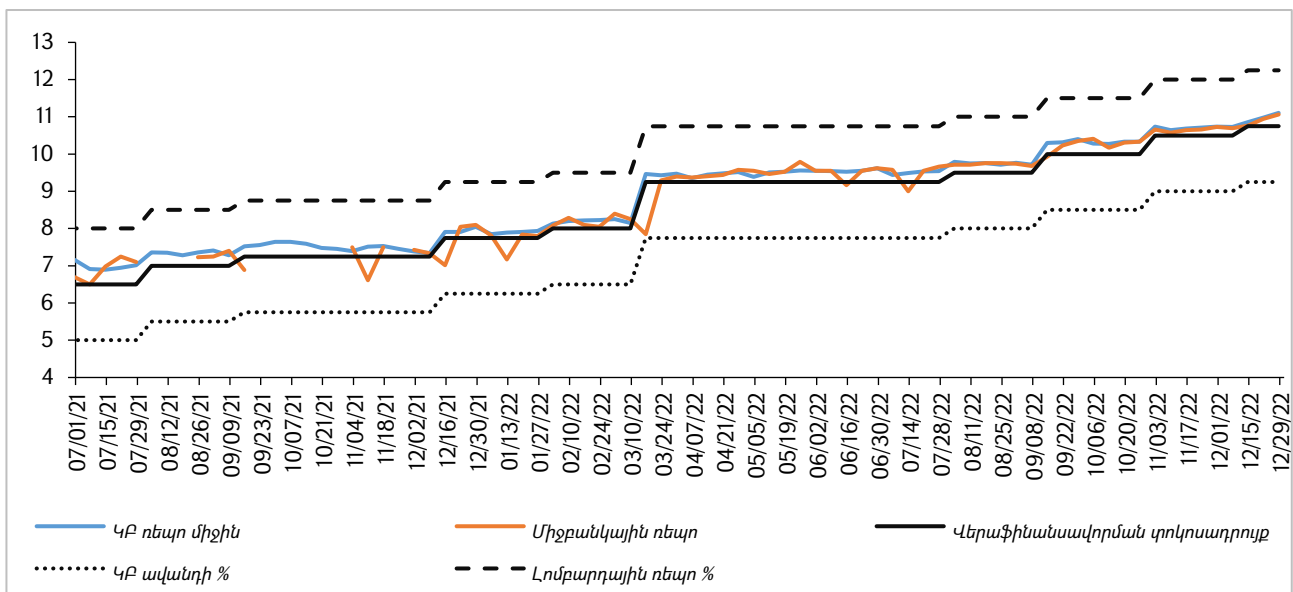
Նման զարգացումների պայմաններում ԿԲ-ն 2022 թ. առաջին եռամսյակում շարունակել է խստացնել դրամավարկային պայմանները՝ բարձրացնելով քաղաքականության տոկոսադրույքը 2.0 տոկոսային կետով: Ընդ որում, համեմատաբար մեծ քայլով՝ 1.25 տոկոսային կետով, դրամավարկային պայմանները խստացվել են մարտին՝ արձագանքելով աշխարհաքաղաքական զարգացումներով պայմանավորված՝ միջնաժամկետի համար գնահատվող բարձր գնաճային իրավիճակին: Երկրորդ եռամսյակում ԿԲ-ն ձեռնպահ է մնացել տոկոսադրույքի փոփոխությունից՝ հաշվի առնելով արտաքին պահանջարկի ավելացմանը զուգահեռ ՀՀ դրամի արժևորման պայմաններում գնաճային ազդեցությունների աստիճանաբար թուլանալու սպասումները: Սակայն, երրորդ և չորրորդ եռամսյակներում, չնայած արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսության

վրա գնաճային ազդեցությունների որոշակի թուլացմանը, ԿԲ-ն, հաշվի առնելով միջազգային այցելուների ու զբոսաշրջիկների, ինչպես նաև ֆինանսական միջոցների շարունակվող մեծ ներհոսքի պայմաններում ներքին տնտեսությունում պահպանվող բարձր պահանջարկը և գնաճային սպասումները, խստացրել է դրամավարկային պայմանները և բարձրացրել քաղաքականության տոկոսադրույքը 0.75-ական տոկոսային կետով:

Ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման հետևանքով 2022 թ. առաջին եռամսյակի վերջից դիտվել է ՀՀ ֆինանսական շուկայի տատանողականության ավելացում: ԿԲ-ն տարվա ընթացքում հետևողական է եղել ֆինանսական շուկայում իրացվելիության համարժեք կարգավորման նպատակի իրագործման հարցում, ինչի արդյունքում շուկայական տոկոսադրույքները հիմնականում ձևավորվել են գործառնական նպատակի՝ քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ: Տարվա երկրորդ եռամսյակից, ֆինանսական շուկայում արտարժույթի առաջարկի և դրամի նկատմամբ պահանջարկի էական ավելացման արդյունքում, ՀՀ դրամը շարունակաբար արժևորվել է: Արտարժույթի մեծածավալ հոսքերի պայմաններում արժույթային շուկայում դիտարկված կարճաժամկետ խաթարումների և խնդիրների չեզոքացման նպատակով ԿԲ-ն շուկայում ունեցել է իրավիճակային միջամտություն՝ նպաստելով ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեությանը:

Գրաֆիկ 2

ԿԲ գործիքների և կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքների վարքագիծը

Ամփոփելով նշենք, որ 12-ամսյա գնաճը 2022 թ. մարտից զգալիորեն ավելացել է՝ երկրորդ եռամսյակի վերջին հասնելով 10.3%-ի, այնուհետև, իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում, աստիճանաբար նվազել է և տարեվերջին կազմել 8.3%: 12-ամսյա բնականոն գնաճը տարվա ընթացքում ցուցաբերել է նմանափայ վարքագիծ՝ տարեվերջին կազմելով 9.5%: Գնահատվում է, որ իրականացվող հետևողական դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությամբ 2023 թվականի երկրորդ կեսից գնաճի տեմպն աստիճանաբար կթուլանա և կկայունանա նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

2. ԳՆԱՃԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

2022 թվականի ամբողջ ընթացքում արտաքին հատվածից փոխանցվող և ներքին տնտեսությունում պահանջարկի աճով սնուցվող բարձր գնաճային միջավայրը պահպանվել է և միայն տարեվերջին դրսևորել որոշակի թուլացման միտում:

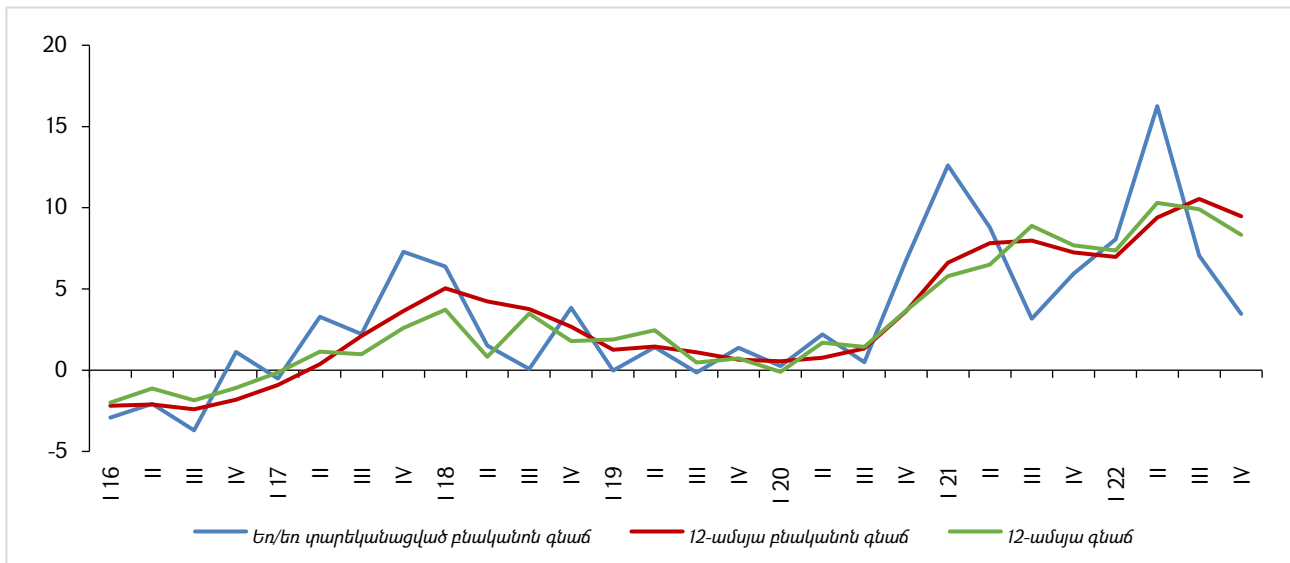
Այսպես՝ տարեսկզբից միջազգային պարենային շուկաներից փոխանցվող ազդեցությունների հետևանքով ներքին տնտեսությունում դիտվել է «Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն», «Մսամթերք», «Կաթնամթերք», «Յուղեր և ճարպեր» ապրանքախմբերի գների կտրուկ աճ: Էներգակիրների միջազգային գների ավելացումն իր ազդեցությունն է փոխանցել վառելիքի գներին: Միևնույն ժամանակ, ՀՀ ժամանած միջազգային այցելուների մեծ հոսքով պայմանավորված, ՀՀ տնտեսությունում ձևավորված բարձր պահանջարկը գնաճային ճնշումներ է ավելացրել նաև տեղական արտադրության ապրանքների և հատկապես ծառայությունների մասով, ինչի պարագայում ճշգրտվել են գնային հարաբերական կոշտություններ ունեցող մի շարք ծառայությունների (բնակարանի վարձակալություն, ռեստորաններ և հյուրանոցներ, վարսավիրանոցային, ֆինանսական, փոստային ծառայություններ) սակագները, որոնք հաշվետու ժամանակաշրջանի ողջ ընթացքում աստիճանաբար աճել են: 2022 թվականի չորրորդ եռամսյակում համաշխարհային տնտեսության սպասվող թույլ պահանջարկի և ֆինանսական պայմանների խստացման ներքո միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում դիտվել է որոշ ապրանքների (վառելիք, արևածաղկի ձեթ, հացահատիկ) գների նվազում, ինչն արտահայտվել է նաև ՀՀ տնտեսություն ներմուծված ապրանքների գներում: Պետք է փաստել նաև, որ արտաքին պահանջարկի աճին զուգահեռ դրսևորվող ՀՀ դրամի արժևորումը, 2022 թվականի երրորդ եռամսյակից սկսած, նշանակալիորեն զսպել է ներմուծված ապրանքների գների աճը:

Միաժամանակ, բնականոն գնաճի տարրերից «Ծխախոտային արտադրատեսակներ» և «Ալկոհոլային խմիչքներ» ապրանքախմբերի գների աճը, ինչպես և գնահատվում էր, կրել է տարեսկզբին ակցիզային հարկի դրույքաչափերի փոփոխության գնաճային ազդեցությունը:

Բացի վերը նշված գործոններից, հաշվետու ժամանակահատվածի սկզբից գնաճի արագացմանն էապես նպաստել է սեզոնային պարենային ապրանքների գների բարձր աճը: Հատկապես բանջարեղենի բարձր գների ձևավորման վրա իրենց ազդեցությունն են ունեցել առանձին ապրանքատեսակների մասով ցանքատարածությունների կրճատումը, իսկ մրգերի մասով՝ ոչ բարենպաստ եղանակային պայմանները հատկապես երկրորդ եռամսյակում: 2022 թվականի երրորդ եռամսյակից սկսած՝ այս գործոնների ազդեցությունը գնաճի վրա որոշակիորեն մեղմվել է:

2022 թվականի առաջին կիսամյակում կարգավորվող ծառայությունների սակագները կտրուկ ավելացել են՝ պայմանավորված հունվարից ջրի, մարտից էլեկտրաէներգիայի, իսկ ապրիլից նաև բնական գազի մատակարարման ծառայությունների սակագների աճով:

2022 թվականի առաջին կիսամյակում գնաճային միջավայրի կտրուկ ավելացումը տարեվերջին ցուցաբերել է որոշակի թուլացման միտում

Աղյուսակ 1

Ապրանքախմբի անվանումը	Կշիռներ	12-ամսյա գնաճը 2022 թվականի դեկտեմբերին	Նպաստումը տ/տ գնաճին
Բնականոն գնաճ	75.1	9.5	7.1
Հացարուկեղեն և ձավարեղեն	8.1	14.1	1.1
Միս	9	12.3	1.1
Յուղեր և ճարպեր	2.6	4.8	0.1
Շաքարավազ	0.5	-2.1	0.0
Կաթնամթերք	4.2	16.6	0.7
Ալկոհոլային խմիչքներ	2.4	9.1	0.2
Ծխախոտային արտադրատեսակներ	1.4	8.6	0.1
Հագուստ	1.3	7.4	0.1
Կոշիկ	0.8	6.7	0.1
Կենցաղային սարքեր	0.6	8.8	0.1
Վառելիք	6.8	2.6	0.2
Օդային մարդատար տրանսպորտի ծառայություն	0.6	47.1	0.3
Ամբուլատոր ծառայություն	2.7	3.3	0.1
Փաստացի վճարվող վարձավճար բնակարան վարձակալողի կողմից լրացուցիչ բնակատեղիների համար	1.0	63.0	0.6
Ռեստորաններ և հյուրանոցներ	1.0	8.8	0.1
Վճարներ բանկերի, փոստային բաժանմունքների ծառայությունների համար	0.6	18.6	0.1
Ներմուծված պարենային ապրանքներ	14.8	11.1	1.6
Սեզոնային պարենային ապրանքներ	9.4	4.1	0.4
Ձու	1.3	-6.2	-0.1
Մրգեր	3.2	10.9	0.3
Բանջարեղեն	4.9	2.1	0.1
Կարգավորվող ծառայություններ	15.5	5.2	0.8